Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 22. marca 2018 *

„Predhodno odločanje – Sistemi zajamčenih vlog in odškodninske sheme za vlagatelje – Direktiva 94/19/ES – Člen 1, točka 1 – Vloge – Začasna stanja, ki so posledica običajnih bančnih transakcij – Direktiva 97/9/ES – Člen 2(2), drugi pododstavek – Denar, ki se dolguje ali ki pripada vlagateljem in ga ima investicijsko podjetje v njihovem imenu v zvezi z investicijskim poslom – Kreditna institucija, ki je izdajateljica vrednostnih papirjev – Sredstva, ki so jih posamezniki dali tej instituciji iz naslova vpisa bodočih vrednostnih papirjev – Uporaba Direktive 2004/39/ES – Stečaj te institucije pred izdajo zadevnih vrednostnih papirjev – Javno podjetje, ki je zadolženo za sisteme zajamčenih vlog in odškodninske sheme za vlagatelje – Možnost sklicevanja na direktivi 94/19/ES in 97/9/ES zoper to podjetje“

V združenih zadevah C-688/15 in C-109/16,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ju je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) vložilo z odločbama z dne 18. decembra 2015 (C-688/15) in z dne 12. februarja 2016 (C-109/16), ki sta na Sodišče prispeli 21. decembra 2015 oziroma 25. februarja 2016, v postopkih

Agnieška Anisimovienė in drugi

ob udeležbi

bankas „Snoras“AB, v likvidaciji,

„Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ,

bankas „Finasta“ AB (C-688/15),

in

„Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ,

ob udeležbi

Alvydas Raišelis,

bankas „Snoras“AB, v likvidaciji, (C-109/16),

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec), predsednik senata, A. Tizzano, podpredsednik Sodišča, E. Levits, A. Borg Barthet, sodnika, in M. Berger, sodnica,

* Jezik postopka: litovščina.

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 30. marca 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za A. Anisimovienė in druge A. Mamontovas in A. Bambalas, odvetnika,

– za „Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ V. Impolevičienė skupaj s S. Urbonavičiusom in A. Šekštelom, odvetnika,

– za bankas „Snoras“ AB, v likvidaciji, A. Pilipavičius in V. Drizga, odvetnika,

– za litovsko vlado R. Krasuckaitė in G. Taluntytė, agentki,

– za Evropsko komisijo K.-Ph. Wojcik in A. Steiblytė, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 15. junija 2017

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1, točka 1, člena 7(1) in člena 8(3) Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 252), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009 (UL 2009, L 68, str. 3) (v nadaljevanju: Direktiva 94/19), ter člena 1, točki 1 in 4, in člena 2(2) Direktive 97/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. marca 1997 o odškodninskih shemah za vlagatelje (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 311).

2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru postopkov, ki so jih sprožili Agnieška Anisimovienė in 256 drugih oseb (v nadaljevanju: skupaj: A. Anisimovienė in drugi) ter „Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ (v nadaljevanju: IID) glede odškodnine, ki jo želijo A. Anisimovienė in drugi ter Alvydas Raišelis pridobiti za sredstva, ki so jih bankas „Snoras“ AB (v nadaljevanju: banka Snoras) dali iz naslova vpisa bodočih delnic in obveznic, ki jih je ta kreditna institucija nameravala izdati, vendar do te izdaje ni prišlo zaradi stečaja te institucije.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 94/19

3 V prvi, drugi in četrti uvodni izjavi Direktive 94/19 je navedeno:

„ker je v skladu s cilji Pogodbe treba pospeševati usklajeni razvoj dejavnosti kreditnih institucij v [Uniji] z odpravo vseh omejitev pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev ter hkrati povečati trdnost bančnega sistema in zaščito varčevalcev;

ker je po odpravi omejitev dejavnosti kreditnih institucij smotrno hkrati obravnavati položaj, ki bi lahko nastal, če vloge v kreditni instituciji s podružnicami v drugih državah članicah ne bi bile razpoložljive; ker je treba zagotoviti skladen najmanjši možni obseg zaščite vlog ne glede na to, kje v [Uniji] so vloge locirane; ker je takšna zaščita vlog prav tako pomembna kakor pravila skrbnega in varnega poslovanja za dokončno oblikovanje enotnega bančnega trga;

[…]

ker stroški kreditnih institucij, ki sodelujejo v jamstvenem sistemu, niso primerljivi s stroški, ki bi nastali zaradi množičnega dvigovanja bančnih vlog ne le v kreditni instituciji v težavah, temveč tudi v zdravih institucijah, če bi se porušilo zaupanje vlagateljev v stabilnost bančnega sistema.“

4 Člen 1 te direktive vsebuje te opredelitve:

„V tej direktivi:

1. ‚vloga‘ pomeni kakršen koli pozitivni saldo, ki je posledica sredstev, ostalih na računu, ali začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij, in jih [ga] mora kreditna institucija vrniti po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih, ter kakršen koli dolg, evidentiran s potrdilom, ki ga je izdala kreditna institucija.

   […]

[…]

4. ‚kreditna institucija‘ pomeni podjetje, ki se ukvarja s sprejemanjem vlog in drugih vračljivih sredstev od javnosti ter z odobravanjem kreditov za lastni račun;

[…]“

5 Člen 7(1) in (2) navedene direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je v primeru nerazpoložljivosti vlog kritje celotnih vlog istega vlagatelja do vsaj 50.000 EUR.

1a. Države članice do 31. decembra 2010 zagotovijo, da v primeru nerazpoložljivosti vlog kritje celotnih vlog istega vlagatelja znaša 100.000 EUR.

[…]

2. Države članice lahko določijo, da so nekateri vlagatelji ali vloge izvzete iz tega jamstva ali se jim odobri manjši obseg jamstva. Te izjeme so navedene v Prilogi I.“

6 Priloga I k tej direktivi v točki 12 navaja „[d]olžniš k[e] vrednostn[e] papirj[e] kreditne institucije.“

Direktiva 97/9

7 V uvodnih izjavah 2, 3, 4 in 8 Direktive 97/9 je navedeno:

„(2) ker Direktiva [Sveta] 93/22/EGS [z dne 10. maja 1993 o investicijskih storitvah na področju vrednostnih papirjev (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2 str. 43)] določa pravila varnega in skrbnega poslovanja, ki jih morajo investicijska podjetja vedno upoštevati, vključno s pravili, namenjenimi čim večji zaščiti pravic vlagateljev v zvezi z denarjem ali instrumenti, ki jim pripadajo;

(3) ker ne more noben sistem nadzora zagotoviti popolne zaščite, zlasti, kadar je zagrešena goljufija;

(4) ker je zaščita vlagateljev in ohranjanje zaupanja v finančni sistem na tem področju pomemben vidik dokončnega oblikovanja in pravilnega delovanja notranjega trga; ker je v ta namen torej bistveno, da ima vsaka država članica odškodninsko shemo za vlagatelje, ki jamči usklajeno raven zaščite vsaj za malega vlagatelja v primeru, če investicijsko podjetje ni sposobno izpolniti svojih obveznosti do svojih strank vlagateljev;

[…]

(8) ker naj ima torej vsaka država članica odškodninsko shemo za vlagatelje ali odškodninske sheme za vlagatelje, v katere bodo vključena vsa taka investicijska podjetja, ker mora vsaka odškodninska shema zajemati denar in instrumente, s katerimi razpolaga investicijsko podjetje v zvezi z naložbenimi operacijami vlagatelja, ki se ne morejo vrniti vlagatelju, če investicijsko podjetje ni sposobno izpolniti svojih obveznosti do svojih strank vlagateljev; […]“

8 Člen 1 te direktive vsebuje te opredelitve:

„Za namene te direktive:

1. ‚investicijsko podjetje‘ pomeni investicijsko podjetje, kakor je opredeljeno v členu 1(2) Direktive 93/22/EGS:

   – pooblaščeno v skladu s členom 3 Direktive 93/22/EGS,

   ali

   – pooblaščeno kot kreditna institucija v skladu s [Prvo direktivo Sveta 77/780/EGS z dne 12. decembra 1977 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL 1977, L 322, str. 30)] in [Drugo direktivo Sveta 89/646/EGS z dne 15. decembra 1989 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij in o spremembi Direktive 77/780/EGS (UL 1989, L 386, str. 1)] z dovoljenjem, ki zajema eno ali več investicijskih storitev, navedenih v oddelku A Priloge k Direktivi 93/22/EGS;

2. ‚investicijski posel‘ pomeni vsako finančno storitev, kakor je opredeljena v členu 1(1) Direktive 93/22/EGS in storitev, navedeno v točki 1 oddelka C Priloge k tej direktivi;

[…]“

4. ‚vlagatelj‘ pomeni vsako osebo, ki zaupa denar ali instrumente v zvezi z investicijskim poslom investicijskemu podjetju;

[…]“

9 Člen 2(2) in (3) navedene direktive določa:

„2. […]

Kritje je zagotovljeno za terjatve, ki izhajajo iz nezmožnosti investicijskega podjetja, da:

– izplača denar, ki ga dolguje ali pripada vlagateljem in ga ima v njihovem imenu v zvezi z investicijskim poslom

[…]

v skladu z veljavnimi pravnimi in pogodbenimi pogoji.

3. Vsako terjatev do kreditne institucije po odstavku 2, za katero bi v določeni državi članici veljali obe direktivi, ta in Direktiva 94/19/ES, ta država članica usmeri na shemo po eni ali drugi direktivi, tisti, za katero meni, da je primerna. Po teh direktivah ni nobena terjatev upravičena do odškodnine več kot enkrat.“

Direktiva o trgih finančnih instrumentov

10 V uvodnih izjavah 2, 5 in 44 Direktive 2004/39/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o trgih finančnih instrumentov in o spremembah direktiv Sveta 85/611/EGS, 93/6/EGS in Direktive 2000/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter o razveljavitvi Direktive 93/22 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 7, str. 263), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2006/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2006 (UL 2006, L 114, str. 60) (v nadaljevanju: Direktiva o trgih finančnih instrumentov), je navedeno:

„(2) […] je treba zagotoviti potrebno stopnjo uskladitve, da bi lahko vlagateljem ponudili visoko raven zaščite […]

[…]

(5) Treba je vzpostaviti celovit regulativni režim, ki bo veljal za opravljanje transakcij s finančnimi instrumenti, ne glede na načine trgovanja, na katere se take transakcije sklepajo, da bi zagotovili visoko kakovost opravljanja investicijskih transakcij in vzdrževali integriteto in splošno učinkovitost finančnega sistema. […]

[…]

(44) Ob dvojnem cilju zaščititi vlagatelje in zagotoviti nemoteno delovanje trgov vrednostnih papirjev je treba zagotoviti, da se doseže preglednost transakcij in da se pravila, določena za ta namen, uporabljajo za investicijska podjetja, kadar delujejo na trgih. […]“

11 Člen 1 te direktive, naslovljen „Področje uporabe“, določa:

„1. Ta direktiva se uporablja za investicijska podjetja in regulirane trge.

2. Naslednje določbe se uporabljajo tudi za kreditne institucije, ki imajo dovoljenje v skladu z Direktivo 2000/12/ES [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 3, str. 272)], če opravljajo eno ali več investicijskih storitev in/ali opravljajo investicijske dejavnosti:

– členi 2(2), 11, 13 in 14,

– poglavje II naslova II, razen drugega pododstavka člena 23(2),

– poglavje III naslova II, razen členov 31, od (2) do (4), in 32, od (2) do (6), (8) in (9),

– členi 48 do 53, 57, 61 in 62, in

– člen 71(1).“

12 V členu 4(1) Direktive o trgih finančnih instrumentov so te opredelitve:

„Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve:

„1. ‚investicijsko podjetje‘ je katera koli pravna oseba, katere redna dejavnost ali posel je poklicno opravljanje ene ali več investicijskih storitev za tretje stranke in/ali opravljanje ene ali več investicijskih dejavnosti;

[…]

2. ‚investicijske storitve in dejavnosti‘ so katere koli od storitev in dejavnosti s seznama iz oddelka A Priloge I v zvezi s katerim koli od instrumentov s seznama iz oddelka C Priloge I;

[…]

[…]

5. ‚zvajanje naročil v imenu strank‘ je delovanje s ciljem sklepanja sporazumov o nakupu ali prodaji enega ali več finančnih instrumentov v imenu stranke;

6. ‚poslovanje za lastni račun‘ je trgovanje z uporabo lastnega kapitala, katerega rezultat je sklenitev transakcij z enim ali več finančnimi instrumenti;

[…]“

18. ‚prenosljivi vrednostni papirji‘ so tisti razredi vrednostnih papirjev, ki se lahko tržijo na trgu kapitala, razen plačilnih instrumentov, kot so:
(a) delnice družb […]
(b) obveznice in druge oblike listinjenega dolga […]

[…]“

13 Člen 69 te direktive, naslovljen „Razveljavitev Direktive 93/22/EGS“, določa:

„Direktiva 93/22/EGS se razveljavi z učinkom od 1. novembra 2007 dalje. Sklicevanja na Direktivo 93/22/EGS se štejejo za sklicevanja na to direktivo. Sklicevanja na pogoje ali člene Direktive 93/22/EGS, se štejejo za sklicevanja na ustrezne pogoje, opredeljene v tej direktivi, ali člene te direktive.“

14 V oddelku A Priloge I k Direktivi o trgih finančnih instrumentov, naslovljenem „Investicijske storitve in dejavnosti“, so našteti:

„1. Sprejemanje in posredovanje naročil v zvezi z enim ali več finančnimi instrumenti;

2. Izvajanje naročil v imenu strank.

3. Poslovanje za lastni račun;

4. Upravljanje portfeljev;

5. Investicijsko svetovanje;

6. Izvedba prodaje primarne izdaje finančnih instrumentov in/ali plasiranje finančnih instrumentov z obveznostjo odkupa.

7. Plasiranje finančnih instrumentov brez obveznosti odkupa.

8. Upravljanje večstranskega sistema trgovanja (MTF).“

15 Med finančnimi instrumenti, naštetimi v oddelku C te priloge, so v točki 1 „prenosljivi vrednostni papirji“.

Direktiva 2006/48/EGS

16 Člen 4(1) Direktive 2006/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL 2006, L 177, str. 1), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/110/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 (UL 2009, L 267, str. 7) (v nadaljevanju: Direktiva 2006/48), opredeljuje kreditno institucijo kot „podjetje, katerega dejavnost je sprejemanje depozitov ali drugih vračljivih sredstev od javnosti in dajanje posojil za svoj račun“.

17 Člen 23 te direktive določa:

„Države članice predvidijo, da lahko, bodisi z ustanovitvijo podružnice ali z neposrednim opravljanjem storitev, opravlja dejavnosti iz Priloge I na njihovem ozemlju v skladu s členi 25, 26(1) do (3), 28(1) in (2) ter 29 do 37 katera koli kreditna institucija, ki ima dovoljenje in je pod nadzorom pristojnih organov druge države članice, pod pogojem, da dovoljenje velja za te dejavnosti.“

18 V prilogi I k navedeni direktivi, naslovljeni „Seznam dejavnosti, za katere velja medsebojno priznavanje“, je med drugim našteto:

„[…]

7. Trgovanje za svoj ali tuj račun:

[…]
(e) s prenosljivimi vrednostnimi papirji.

8. Udeležba v izdaji vrednostnih papirjev in opravljanje s tem povezanih storitev.

[…]

14. […]

Storitve in dejavnosti iz oddelkov A in B Priloge I k [Direktivi o trgih finančnih instrumentov] so, če se nanašajo na finančne instrumente iz oddelka C Priloge I navedene direktive, predmet vzajemnega priznavanja v skladu s to direktivo.

[…]“

Litovsko pravo

19 Člen 2(3), (4), (11) in (12) Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (zakon o zajamčenih vlogah in obveznostih do vlagateljev) z dne 20. junija 2002 (Žin., 2002, št. 65-2635) v različici, ki je veljala od 18. novembra 2011 do 1. decembra 2012 (v nadaljevanju: zakon o zajamčenih vlogah in odškodninskih shemah za vlagatelje"), vsebuje te opredelitve:

„3. ‚Vlagatelj' je fizična ali pravna oseba, ki je imetnik vloge v banki, podružnici banke ali zadružni banki, razen oseb, katerih vloge na podlagi tega zakona ne morejo biti zajamčene. Če je fizična ali pravna oseba (razen družb za upravljanje, ki upravljajo vzajemne sklade ali pokojninske sklade) imetnik vloge na fiduciarnem računu, se fiduciar šteje za vlagatelja. Če je skupina oseb na podlagi pogodbe imetnica terjatev do sredstev, se vsaka od teh oseb šteje za vlagatelja in se sredstva mednje razdelijo po enakih delih, razen če pogodbe, iz katerih izhajajo te terjatve, ali sodna odločba ne določajo drugače.

4. ‚Vloga' je skupni znesek sredstev (vključno z obrestmi) vlagatelja, ki jih ima v banki, podružnici banke ali zadružni banki na podlagi pogodbe o vlogi in/ali pogodbe o bančnem računu, ter druga sredstva, iz naslova katerih ima vlagatelj terjatev, ki izhaja iz dogovora s kreditno institucijo o transakcijah s sredstvi vlagatelja ali o opravljanju investicijskih storitev.

[…]

11. ‚Investitor' je fizična ali pravna oseba, ki je sredstva ali vrednostne papirje zaupala prevzemniku jamstva, da bi uporabila investicijske storitve, ki jih ta opravlja. […]

12. ‚Obveznosti do investitorja' so obveznosti člana sistema jamstva, ki za investitorja opravlja investicijske storitve, da povrne investitorju sredstva ali vrednostne papirje, ki mu pripadajo."

20 V skladu s členom 3(1) zakona o zajamčenih vlogah in odškodninskih shemah za vlagatelje, so vloge deponentov v domači in tuji valuti pri kreditnih institucijah pokrite z jamstvom, ki ga določa ta zakon. Po drugi strani pa so v skladu z odstavkom 4 navedenega člena dolžniški vrednostni papirji, ki jih je izdala taka institucija, izključeni.

Postopka v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-688/15

21 Skupščina delničarjev banke Snoras je 21. decembra 2010 sprejela odločitev o povečanju delniškega kapitala te kreditne institucije in da se v ta namen izdajo nove delnice, ki se ponudijo javnosti.

22 Vertybinių popierių komisija (komisija za vrednostne papirje, Litva) je 3. februarja 2011 odobrila prospekt za te bodoče delnice.

23 Banka Snoras je 1. marca 2011 odprla bančni račun na svoje ime pri drugi kreditni instituciji, bankas „FINASTA" AB (v nadaljevanju: Finasta), da bi se nanj shranila sredstva, ki ustrezajo emisijski ceni teh bodočih delnic, ki bi jih nakazali bodoči vpisniki delnic.

24 A. Anisimovienė in drugi so med 9. marcem in 16. majem 2011 z banko Snoras sklenili pogodbe o vpisu zadevnih bodočih delnic. Potem je bil znesek, ki je ustrezal emisijski ceni teh delnic, knjižen v breme bančnih računov, ki so jih ti posamezniki imeli pri banki Snoras, ter se je knjižil v dobro računa, ki je na ime te banke odprt pri banki Finasta. V nekaterih primerih je banka Snoras sama izvedla te prenose z računov, v drugih primerih pa so to izvedle stranke same.

25 Banka Snoras je 5. maja 2011 pri Lietuvos Bankas (centralna banka Litve) zaradi bodočega povečanja kapitala zaprosila za dovoljenje za vpis sprememb svojega statuta v register gospodarskih družb.

26 Banka Litve je 16. novembra 2011 sklenila začasno prepovedati dejavnosti banke Snoras do 16. januarja 2012. Z odlokom z istega dne je litovska vlada nacionalizirala to kreditno institucijo zaradi javnega interesa. Banka Litve je z odločbo z dne 22. novembra 2011 tej instituciji zavrnila izdajo dovoljenja za vpis sprememb njenega statuta v register gospodarskih družb, z odločbo z dne 24. novembra 2011 pa ji je odvzela dovoljenje. Nazadnje je bil 7. decembra 2011 nad to isto institucijo uveden stečajni postopek z učinkom od 20. decembra 2011.

27 Zato banka Snoras ni realizirala predvidene izdaje delnic. A. Anisimovienė in drugi so tako pri Vilniaus apygardos teismas (regionalno sodišče v Vilni, Litva) vložili tožbo zaradi priznanja statusa „vlagateljev“ pri tej kreditni instituciji v smislu zakona o zajamčenih vlogah in odškodninskih shemah za vlagatelje.

28 To sodišče je s sodbo z dne 29. septembra 2014 zavrnilo tožbo A. Anisimovienė in drugih in zlasti ugotovilo, da je treba za te osebe šteti da niso vlagatelji, pač pa investitorji, in da sredstev, ki so jih banki Snoras dali iz naslova vpisa delnic, ki jih je ta kreditna institucija nameravala izdati, ni mogoče šteti za „vlogo“ v smislu tega zakona.

29 Lietuvos apeliacinis teismas (pritožbeno sodišče, Litva) je s sklepom z dne 12. marca 2015 potrdilo prvostopenjsko sodbo. A. Anisimovienė in drugi so potem pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) vložili kasacijsko pritožbo.

30 V okviru te kasacijske pritožbe se to sodišče v bistvu sprašuje o možnosti, da se sredstva, ki so jih A. Anisimovienė in drugi banki Snoras dali iz naslova vpisa delnic, ki jih v končni fazi ta kreditna institucija ni izdala, štejejo za „vloge“ v smislu člena 1, točka 1, Direktive 94/19.

31 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba [Direktivo 94/19] razlagati tako, da se sredstva, ki so bila knjižena v breme s soglasjem zadevnih oseb ali so jih te osebe same prenesle ali vplačale na račun, odprt v imenu kreditne institucije pri drugi kreditni instituciji, lahko obravnavajo kot vloga v skladu z zadevno direktivo?

2. Ali je treba člena 7(1) in 8(3) [Direktive 94/19], obravnavana skupaj, razlagati tako, da je treba izplačilo zajamčene vloge do zneska, opredeljenega v členu 7(1) [te direktive], zagotoviti vsaki osebi, katere terjatev je mogoče dokazati, preden je sprejeta ugotovitev ali odločitev iz člena 1(3)(i) in (ii) [iste direktive]?

3. Za namene [Direktiva 94/19], ali je opredelitev pojma ‚običajna bančna transakcija‘ pomembna za razlago pojma vloge kot pozitivnega salda, ki je posledica bančnih transakcij? Ali je treba to opredelitev upoštevati tudi pri razlagi pojma vloge v nacionalnih pravnih predpisih, s katerimi je bila prenesena [ta direktiva]?

4. Če je odgovor na tretje vprašanje pritrdilen, kako je treba razumeti in razlagati pojem običajne bančne transakcije‘, uporabljen v členu 1(1) [Direktive 94/19]:
   (a) katere bančne transakcije bi bilo treba obravnavati kot običajne oziroma katera merila naj bi bila podlaga za ugotavljanje, ali je določena bančna transakcija običajna?
   (b) ali je treba pojem običajne bančne transakcije presojati ob upoštevanju namena opravljenih bančnih transakcij ali strank, med katerimi so take bančne transakcije izvedene?
   (c) ali je treba pojem – uporabljen v Direktivi [94/19] – vloge kot pozitivnega salda, ki je posledica običajnih bančnih transakcij, razlagati tako, da zajema samo primere, ko so vse transakcije, ki imajo za posledico nastanek takega salda, obravnavane kot običajne?

5. Če sredstva ne spadajo pod opredelitev pojma vloge v skladu z [Direktivo 94/19], vendar se je država članica odločila, da Direktivo [94/19] in Direktivo [97/9] v nacionalno pravo prenese tako, da se tudi sredstva, do katerih ima vlagatelj zahtevke, ki so posledica obveznosti kreditne institucije, da opravlja investicijske storitve, obravnavajo kot vloga, ali je jamstvo za vloge mogoče uporabiti šele po tem, ko se ugotovi, da je v specifičnem primeru kreditna institucija ravnala kot investicijsko podjetje in so bila sredstva prenesena nanjo zaradi izvajanja investicijskih poslov/dejavnosti, v smislu Direktive [97/9] in Direktive o trgih finančnih instrumentov?“

Zadeva C-109/16

32 V dveh odločbah, sprejetih 16. junija in 14. julija 2011, je komisija za vrednostne papirje potrdila prospekt za bodoče obveznice, ki jih je banka Snoras nameravala izdati in ponuditi javnosti. Na podlagi tega prospekta je ta kreditna institucija lahko izdala več emisij srednjeročnih obveznic, če je pred vsako emisijo objavila dokončne pogoje, ki zanjo veljajo.

33 V tem prospektu je bilo navedeno, prvič, da bo te bodoče obveznice izdajala banka Snoras sama in da jih bodo lahko zainteresirani posamezniki vpisali neposredno v njenih podružnicah, agencijah in drugih izpostavah te kreditne institucije. Drugič, ceno obveznic bo treba plačati na okencu na dan sklenitve zadevne pogodbe o vpisu. V ta namen bo moral pridobitelj imeti na voljo ustrezen znesek na računu, odprtem pri banki Snoras, ter pooblastiti to banko, da ga bremeni za ta znesek. Tretjič, datum začetka veljavnosti, naveden v dokončnih pogojih zadevne emisije, bo datum emisije zadevnih obveznic. Četrtič, te obveznice bodo morale biti po izdaji vpisane na trgovalni račun, odprt pri banki Snoras na ime pridobitelja obveznic.

34 Banka Snoras je 2. novembra 2011 objavila dokončne pogoje enajste emisije srednjeročnih obveznic.

35 A. Raišelis je 10. novembra 2011 z banko Snoras sklenil, prvič, pogodbo o opravljanju investicijskih storitev, in drugič, pogodbo o vpisu 40 obveznic iz te enajste izdaje. Istega dne je na svoj osebni transakcijski račun pri banki Snoras vplačal sredstva, ki ustrezajo emisijski ceni teh bodočih obveznic. Naslednji dan je A. Raišelis s to kreditno institucijo sklenil novo pogodbo o vpisu, ki je bila enaka kot prva, le datum podpisa in plačila teh obveznic je bil prestavljen na 11. november 2011. Istega dne je banka Snoras račun A. Raišelisa bremenila za znesek, ki ustreza tej emisijski ceni, in ga nakazala na račun, ki je bil na ime te kreditne institucije odprt pri isti kreditni instituciji, ter izvedla plačilo istih obveznic.

36 Banka Snoras pa je postala insolventna, preden bi lahko realizirala izdajo zadevnih obveznic.

37 A. Raišelis je zato pri Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas (drugo okrožno sodišče v Vilni, Litva) vložil tožbo zoper IID, ki je javno podjetje, ki je v Litvi zadolženo za sisteme zajamčenih vlog in odškodninske sheme za vlagatelje. V tem okviru je A. Raišelis je trdil, da je upravičen do odškodnine v skladu z zakonom o zajamčenih vlogah in odškodninskih shemah za vlagatelje.

38 Sodišče je s sodbo z dne 7. septembra 2012 tožbo A. Raišelisa zavrnilo. Zlasti je menilo, da bi ta imel pravico do te odškodnine samo, če bi banka Snoras sporna sredstva uporabila brez njegovega soglasja, za kar pa v tem primeru ni šlo. Poleg tega po mnenju tega sodišča obveznice, kot so tiste, ki jih je banka Snoras nameravala izdati, ne morejo biti podlaga za to odškodnino.

39 V pritožbenem postopku je Vilniaus apygardos teismas (regionalno sodišče v Vilni) s sodbo z dne 17. oktobra 2013 razveljavilo prvostopenjsko odločbo in A. Raišelisu priznalo pravico do zahtevane odškodnine. Po mnenju pritožbenega sodišča je treba A. Raišelisa šteti za „vlagatelja“ v smislu zakona o zajamčenih vlogah in odškodninskih shemah za vlagatelje, sredstva, ki jih je imel na računu,

odprtem na ime banke Snoras, pa je treba opredeliti kot „vloge“, za katere velja jamstvo, določeno s tem zakonom. Podjetje IID je potem pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) vložilo kasacijsko pritožbo

40 To sodišče meni, da je izid te kasacijske pritožbe v prvi vrsti odvisen od tega, katera od direktiv, in sicer Direktiva 94/19 ali Direktiva 97/9, lahko zajema sredstva, ki jih je A. Raišelis dal banki Snoras iz naslova sporne transakcije vpisa.

41 Če bi Sodišče razsodilo, da taka sredstva, načeloma spadajo na področje uporabe Direktive 97/9, predložitveno sodišče dvomi o tem, ali je litovski prevod člena 2(2) te direktive pravilen in ali je pravilen prenos te določbe v zakon o zajamčenih vlogah in odškodninskih shemah za vlagatelje.

42 Nazadnje, če bi Sodišče presodilo, da sredstva, kot so ta, ki jih je A. Raišelis dal banki Snoras iz naslova vpisa bodočih spornih obveznic, načeloma spadajo na področje uporabe Direktive 94/19, predložitveno sodišče sprašuje, ali ta sredstva izpolnjujejo potrebne pogoje, da bi jih bilo mogoče opredeliti za „vlogo“ v smislu člena 1, točka 1, te direktive.

43 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali se – kadar kreditna institucija deluje kot investicijsko podjetje, na katero se prenesejo sredstva za pridobitev dolžniških vrednostnih papirjev, ki naj bi jih izdala ta kreditna institucija, vendar vrednostni papirji niso izdani in se njihovo lastništvo ne prenese na osebo, ki je vplačala sredstva, čeprav so bila ta sredstva že knjižena v breme njenega bančnega računa in prenesena na račun, odprt v imenu kreditne institucije, ter jih ni mogoče povrniti, namen nacionalnega zakonodajalca glede uporabe posebnega sistema zaščite v takem primeru pa ni jasen – lahko člen 1, točka 1, Direktive [94/19] in člen 1, točka 4, Direktive [97/9] neposredno uporabita za določitev upoštevne jamstvene sheme ter ali je predvidena uporaba sredstev odločilni dejavnik za to? Ali sta navedeni določbi direktiv dovolj jasni, natančni in brezpogojni ter podeljujeta subjektivne pravice, tako da se posamezniki lahko nanju sklicujejo pred nacionalnimi sodišči v utemeljitev svojih odškodninskih zahtevkov zoper jamstveni organ, ki ga je ustanovila država?

2. Ali je treba člen 2(2) Direktive [97/9], ki določa vrste terjatev, zajete v odškodninski shemi za vlagatelje, razumeti in razlagati tako, da zajema tudi terjatve za vračilo sredstev, ki jih investicijsko podjetje dolguje vlagateljem in se ne hranijo v njihovem imenu?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen, ali je člen 2(2) Direktive [97/9], ki določa vrste terjatev, zajete v odškodninski shemi, dovolj jasen, natančen in brezpogojen ter podeljuje subjektivne pravice, tako da se posamezniki lahko nanj sklicujejo pred nacionalnim sodiščem v utemeljitev svojih odškodninskih zahtevkov zoper jamstveni organ, ki ga je ustanovila država?

4. Ali bi bilo treba člen 1, točka 1, Direktive [94/19] razumeti in razlagati tako, da opredelitev pojma ‚vloga‘ v smislu navedene direktive vključuje tudi sredstva, ki se z osebnega bančnega računa s soglasjem njegovega imetnika prenesejo na račun, odprt v imenu kreditne institucije pri isti kreditni instituciji ter so namenjena plačilu prihodnje izdaje dolžniških vrednostnih papirjev navedene institucije?

5. Ali je treba člena 7(1) in 8(3) Direktive [94/19], obravnavana skupaj, razumeti tako, da je treba izplačilo zajamčene vloge do zneska, opredeljenega v členu 7(1) [te direktive], zagotoviti vsaki osebi, katere terjatev je mogoče dokazati, preden je sprejeta ugotovitev ali odločitev iz člena 1, točka 3, (i) in (ii), [te direktive]?“

Postopek pred Sodiščem

44 S sklepoma predsednika Sodišča z dne 15. februarja 2016, A. Anisimovienė in drugi (C-688/15, neobjavljen, EU:C:2016:92), in z dne 13. aprila 2016, Indėlių ir investicijų draudimas (C-109/16, neobjavljen, EU:C:2016:267), sta bila zavrnjena predloga predložitvenega sodišča za to, da se ta predloga za sprejetje predhodne odločbe obravnavata po hitrem postopku iz člena 105 Poslovnika Sodišča.

45 Predsednik Sodišča je z odločbama z dne 20. januarja in 29. februarja 2016 odločil, da se zadeva C-688/15 in zadeva C-109/16 obravnavata prednostno, v skladu s členom 53(3) navedenega poslovnika.

46 Nazadnje, predsednik Sodišča je 29. februarja 2016 odredil združitev obeh zadev zaradi njune medsebojne povezanosti za namene ustnega postopka in izdaje sodbe.

Vprašanja za predhodno odločanje

Vprašanja od prvega do četrtega v zadevi C-688/15 ter drugo, četrto in peto vprašanje v zadevi C-109/16

47 Z vprašanji od prvega do četrtega v zadevi C-688/15 ter drugim, četrtim in petim vprašanjem v zadevi C-109/16, ki jih je treba obravnavati skupaj in najprej, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba določbe Direktive 97/9 oziroma Direktive 94/19 razlagati tako, da so terjatve, ki se nanašajo na sredstva, ki so bila knjižena v breme računov pri kreditni instituciji, katerih imetniki so bili posamezniki, in prenesena na račune, odprte na ime te institucije, iz naslova vpisa bodočih vrednostnih papirjev, ki bi jih morala izdati ta institucija, v okoliščinah, v katerih do izdaje teh vrednostnih papirjev v končni fazi ni prišlo zaradi stečaja te institucije, zajete z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9 in/ali sistemi zajamčenih vlog iz Direktive 94/19.

48 Da bi se lahko odgovorilo na predložena vprašanja, je treba najprej razložiti določbe Direktive 97/9 in nato določbe Direktive 94/19.

Direktiva 97/9 – odškodninske sheme za vlagatelje

49 Kot je razvidno iz uvodnih izjav 4 in 8 Direktive 97/9, je cilj odškodninskih shem za vlagatelje, določenih v tej direktivi, kritje finančnih sredstev in instrumentov, ki jih ima investicijsko podjetje v zvezi z investicijskimi transakcijami svojih strank in ki v primeru, v katerem tako podjetje ne bi moglo izpolniti svojih zavez do teh strank, tem strankam ne bi mogla biti povrnjena. Z določitvijo takšnih sistemov je cilj Direktive 97/9 tako zaščita vlagateljev kot zagotovitev zaupanja javnosti v finančni sistem.

50 V tem okviru člen 2(2), drugi pododstavek, prva alinea, Direktive 97/9 določa, da je treba zagotoviti kritje za odškodninske sheme za vlagatelje za terjatve, ki izhajajo iz nezmožnosti investicijskega podjetja, da takim vlagateljem po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih izplača denar, ki ga dolguje vlagateljem ali jim pripada in ki ga ima v njihovem imenu v zvezi z investicijskim poslom.

51 Za ugotovitev, ali terjatve, kot so te iz zadeve v glavni stvari, spadajo v okvir tako določenih primerov, je treba najprej odločati o pojmih „investicijsko podjetje“ in „investicijski posel“ iz člena 2(2), drugi pododstavek, prva alinea, Direktive 97/9, potem pa o morebitnem pogoju glede knjiženja zadevnih sredstev na račun, odprt na ime vlagatelja, ki se nanj sklicuje.

– Pojma „investicijsko podjetje“ in „investicijski posel“ v smislu Direktive 97/9

52 V skladu s členom 2(2), drugi pododstavek, prva alinea, Direktive 97/9 se terjatve, ki jih morajo kriti odškodninske sheme vlagateljev, nanašajo na denar, ki se dolguje „vlagateljem“ ali jim pripada in ga ima v njihovem imenu „investicijsko podjetje“ v zvezi z enim ali več „investicijskimi posli“.

53 Čeprav v zvezi s tem člen 1, točka 4, Direktive 97/9 za namene te direktive „vlagatelja“ opredeljuje kot vsako osebo, ki zaupa denar ali instrumente v zvezi z „investicijskim poslom“ „investicijskemu podjetju“, pa točki 1 in 2 tega člena, kar zadeva ta zadnjenavedena pojma, napotujeta na njuno opredelitev v Direktivi 93/22 in na „finančno storitev“, kot je opredeljena v tej direktivi in našteta v prilogi k tej direktivi.

54 Direktiva 93/22, ki je določala pravila, ki veljajo za investicijska podjetja v Uniji, pa je bila s 1. novembrom 2007 nadomeščena z Direktivo o trgih finančnih instrumentov. V skladu s členom 69 navedene direktive se od tega datuma vsako sklicevanje na pojme, opredeljene v Direktivi 93/22, šteje za sklicevanje na enakovredne pojme, določene v Direktivi o trgih finančnih instrumentov. V tej zadevi se je torej treba za razlago Direktive 97/9 opreti na opredelitvi „investicijsko podjetje“ in „investicijske storitve in dejavnosti“ iz člena 4(1), točki 1 in 2, Direktive o trgih finančnih instrumentov.

55 V tem okviru je iz člena 4(1), točka 1, te direktive razvidno, da je „investicijsko podjetje“ katera koli pravna oseba, katere redna dejavnost ali posel je „poklicno opravljanje ene ali več investicijskih storitev za tretje stranke in/ali opravljanje ene ali več investicijskih dejavnosti“. V skladu s to logiko člen 1(2) navedene direktive določa, da se nekatere njene določbe uporabljajo za kreditne institucije, ki imajo dovoljenje, „če opravljajo eno ali več investicijskih storitev in/ali opravljajo investicijske dejavnosti“.

56 Ob upoštevanju prej navedenega je treba za ugotovitev, ali so terjatve, kot so terjatve A. Anisimovienė in drugih ter A. Raišelisa do banke Snoras lahko krite z odškodninskimi shemami za vlagatelje, določenimi v Direktivi 97/9, ugotoviti, ali so bila sredstva, na katera se nanašajo te terjatve, dana tej kreditni instituciji v zvezi z eno ali več investicijskimi storitvami ali dejavnostmi v smislu Direktive o trgih finančnih instrumentov, ki jih opravlja ali izvaja ta institucija.

57 V skladu s členom 4(1), točka 2, Direktive o trgih finančnih instrumentov so „investicijske storitve in dejavnosti“ katere koli od storitev in dejavnosti s seznama iz oddelka A Priloge I v zvezi s katerim koli od instrumentov s seznama iz oddelka C te priloge.

58 Ni sporno, da so delnice in obveznice kot jih je nameravala izdati banka Snoras, finančni instrumenti iz oddelka C. V točki 1 tega oddelka so namreč „prenosljivi vrednostni papirji“, ki so v skladu s členom 4(1), točka 18, Direktive o trgih finančnih instrumentov, vrednostni papirji, s katerimi se trguje na kapitalskem trgu, vključno z delnicami in obveznicami.

59 Kar zadeva pogoj iz oddelka A Priloge I k Direktivi o trgih finančnih instrumentov, litovska vlada trdi, da kreditna institucija ne opravlja ene izmed storitev in ne izvaja ene izmed dejavnosti, ki so naštete v tem oddelku, ko javnosti, vključno s svojimi strankami, izdaja finančne instrumente, katerih izdajateljica je. Ta institucija s tem, da javnosti ponudi te instrumente, namreč ne deluje kot finančni posrednik, ampak kot katera koli tretja družba izdajateljica.

60 Res je, kot trdi ta vlada, da to, da kreditna institucija javnosti ponudi finančne instrumente, katerih izdajateljica je, samo po sebi ni „investicijska storitev ali dejavnost“ v smislu Direktive o trgih finančnih instrumentov, saj ni našteta v Prilogi I, oddelek A te direktive.

61 Vendar to, da kreditna institucija s svojimi strankami sklene pogodbe o vpisu, ki se nanašajo na finančne instrumente, katerih izdajateljica je, po drugi strani pomeni opravljanje takih investicijskih storitev. Kot zatrjujeta A. Raišelis in Evropska komisija, to, da kreditna institucija sklepa take pogodbe o vpisu s svojimi strankami, zlasti spada pod „izvajanje naročil v imenu strank“ iz Priloge I, oddelek A, točka 2, Direktive o trgih finančnih instrumentov.

62 V zvezi s tem je treba pojem izvajanje naročil „v imenu strank“ šteti za sinonim pojma izvajanje naročil „v imenu strank“, katerega opredelitev je v členu 4(1), točka 5, te direktive. Ta dva pojma se namreč v Direktivi o trgih finančnih instrumentov očitno nanašata na eno in isto storitev, poleg tega pa velika večina jezikovnih različic te direktive uporablja enak izraz tako v Prilogi kot v členu 4 te direktive.

63 V skladu s to opredelitvijo je pojem „izvajanje naročil v imenu strank“ sklepanje sporazumov o nakupu ali prodaji enega ali več finančnih instrumentov v imenu strank.

64 Ni pa sporno, da je pogodba o vpisu finančnih instrumentov takšen sporazum. Glede tega, da je v okviru storitve „izvajanja naročil“ ta sporazum sklenjen „v imenu strank“, je treba navesti, da je ta izraz abstraktno sicer mogoče razumeti tako, da se kreditna institucija ne more šteti za ponudnika storitve stranki, če njena vloga pri sklenitvi tega sporazuma ni le vloga posrednika, ampak je kot izdajatelj finančnih instrumentov, ki jih želi ta stranka kupiti, tudi pogodbenica sporazuma.

65 Vendar je treba te izraze obravnavati v okviru, v katerega spadajo. Konkretno je treba storitev izvajanje naročil „v imenu“ (ali „v imenu“) strank primerjati s poslovanjem „za lastni račun“ iz Priloge I, oddelek A, točka 3, Direktive o trgu finančnih instrumentov. V skladu s členom 4(1), točka 6, navedene direktive ta dejavnost obsega trgovanje z uporabo lastnega kapitala, katerega rezultat je sklenitev transakcij z enim ali več finančnimi instrumenti.

66 Iz tega izhaja, da Direktiva o trgu finančnih instrumentov temelji na dihotomiji med sklepanjem pogodb o nakupu ali prodaji finančnih instrumentov s strani kreditnih institucij in investicijskih podjetij v njihovo korist z uporabo lastnega kapitala na eni strani in sklepanjem takih pogodb s strani teh institucij in teh podjetij v korist njihovih strank, tako da se uporabi njihov kapital, na drugi. S tega vidika je treba za sporazum take vrste šteti, da ga je kreditna institucija sklenila „v imenu“ (ali „v imenu“) strank v smislu člena 4(1), točka 5, in Priloge I, oddelek A, točka 2, te direktive, ker ima stranka od njega korist in uporabi svoj kapital, in to tudi če je ta institucija kot izdajatelj zadevnih instrumentov tudi stranka tega sporazuma.

67 To razlago potrjujejo cilji, ki jih uresničuje Direktiva o trgih finančnih instrumentov. V zvezi s tem je treba spomniti, da je cilj te direktive, kot je razvidno iz njenih uvodnih izjav 2, 5 in 44, med drugim zagotoviti visoko raven zaščite vlagateljev, ohraniti celovitost in splošno učinkovitost finančnega sistema ter zagotoviti preglednost finančnih transakcij.

68 Glede na te cilje pa vprašanje, ali finančne instrumente, ki jih kreditna institucija razdeli javnosti, izdajo tretje družbe ali sama institucija, ni upoštevno.

69 Iz vsega navedenega izhaja, da dejstvo, da kreditna institucija s svojimi strankami sklepa pogodbe o vpisu, ki se nanašajo na bodoče vrednostne papirje, katerih izdajatelj naj bi bila ta institucija, pomeni investicijsko storitev v smislu člena 4(1), točka 2, Direktive o trgih finančnih instrumentov. Zato so lahko terjatve, ki se nanašajo na sredstva, ki so jih te stranke dale tej instituciji v zvezi s temi pogodbami, zajete z odškodninsko shemo za vlagatelje v skladu s členom 2(2), drugi pododstavek, prva alinea, Direktive 97/9.

70 Te ugotovitve v obravnavani zadevi ne omaja argument litovske vlade in podjetja IID, da terjatve, kot so tiste, na katere se sklicujejo A. Anisimovienė in drugi ter A. Raišelis, niso upravičene do odškodnine na podlagi Direktive 97/9, ker te terjatve izhajajo iz realizacije investicijskega tveganja, in sicer stečaja izdajatelja finančnih instrumentov, ki so jih ti posamezniki želeli pridobiti in zoper katero ta direktiva ne določa nobene zaščite.

71 V zvezi s tem je sicer res, da cilj Direktive 97/9, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 134 sklepnih predlogov, ni zaščita vlagateljev pred tveganji, ki so neločljivo povezana s katero koli naložbo. Ta direktiva vlagateljev zlasti ne varuje pred stečajem družb, izdajateljic finančnih instrumentov, katerih lastniki so. Na tej podlagi tveganje stečaja izdajatelja ne more biti krito s to direktivo zgolj zato, ker je v zvezi z dano investicijsko transakcijo ta izdajatelj kreditna institucija ali investicijsko podjetje.

72 Vendar je treba poudariti, da v obravnavanem primeru A. Anisimovienė in drugi ter A. Raišelis nikoli niso postali lastniki finančnih instrumentov, v zameno za katere so sporna sredstva dali banki Snoras, saj do izdaje teh instrumentov ni prišlo pred stečajem te kreditne institucije.

73 V teh okoliščinah ne gre za izgubo vrednosti finančnih instrumentov, ki jih ima vlagatelj, ali nezmožnost izdajatelja teh instrumentov, da temu vlagatelju povrne nominalno vrednosti teh instrumentov. Nasprotno, gre za nezmožnost kreditne institucije, ki deluje kot investicijsko podjetje, da take instrumente da strankam, ki želijo postati njihovi lastnike, in torej da spoštuje svoje zaveze do njih. Ta položaj pa pomeni uresničitev tveganja, kritega z Direktivo 97/9.

74 Poleg tega je ta razlaga v skladu s cilji, ki se uresničujejo z Direktivo 97/9, zlasti z zaščito vlagateljev pred tveganji goljufije, poklicne malomarnosti ali napake pri upravljanju, zaradi katerih je investicijsko podjetje nesposobno svojim strankam vrniti sredstva in vrednostne papirje, ki jim pripadajo. Glede na te cilje in kot navaja Komisija, je namreč nujno, da so sredstva vlagatelja, ki želi kupiti finančne instrumente, ki jih ima tako podjetje ali kreditna institucija pred emisijo teh instrumentov, zaščitena, ne glede na to, ali bi te instrumente izdala tretja družba ali ta institucija.

– Neobstoj pogoja vpisa zadevnih sredstev na račun, odprt na ime vlagatelja

75 V francoski jezikovni različici Direktive 97/9, njen člen 2(2), drugi pododstavek, prva alinea, določa, kot je bilo navedeno v točki 50 te sodbe, da morajo odškodninske sheme za vlagatelje zagotavljati kritje za terjatve, ki izhajajo iz nezmožnosti investicijskega podjetja, da vlagateljem v skladu z veljavnimi pravnimi in pogodbenimi pogoji izplača „denar, ki ga dolguje ali pripada vlagateljem in ga ima v njihovem imenu“ v zvezi z investicijskim poslom.

76 Vendar je besedilo te določbe bistveno bolj omejujoče v litovski različici Direktive 97/9. V tej različici je v tej določbi navedeno, da so krite terjatve, ki izhajajo iz nezmožnosti investicijskega podjetja, da vlagateljem v skladu s temi pogoji povrne „denar, ki jim pripada in ga ima v njihovem imenu“ v zvezi z investicijskim poslom („[k] ompensacija Turi būti tuos mokama pagal investicinės reikalavimus įmonės, kurie grąžinti kilogram dėl pinigus nepajėgumo investuotojams ir jų, priklausančius ryšium su investicine laikomus veikla vardu“).

77 Iz tega besedila bi se lahko sklepalo, da morajo biti z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9 krite le terjatve, ki se nanašajo na denar, ki ga ima investicijsko podjetje ali kreditna institucija, ki deluje kot taka, na računih, odprtih na ime vlagateljev.

78 V skladu z ustaljeno sodno prakso pa je treba zadevno določbo, če so med jezikovnimi različicami besedila prava Unije razlike, razlagati glede na splošno sistematiko in namen ureditve, katere del je (glej zlasti sodbi z dne 30. maja 2013 v zadevi Genil 48 in Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, točka 38, in z dne 17. maja 2017, ERGO Poisťovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, točka 37 in navedena sodna praksa).

79 V zvezi s tem je treba poudariti, da je namen Direktive 97/9 zlasti zaščititi vlagatelje pred položajem, v katerem investicijsko podjetje ne bi moglo izpolniti zavez do njih. V skladu s tem ciljem člen 1, točka 4, te direktive široko opredeljuje pojem „vlagatelja“ kot vsako osebo, ki zaupa denar ali instrumente v zvezi z investicijskim poslom takemu podjetju. Ravno tako se uvodna izjava 8 navedene direktive na splošno nanaša na „denar in instrumente, s katerimi razpolaga investicijsko podjetje v zvezi z naložbenimi operacijami vlagatelja“.

80 Ob upoštevanju teh elementov se odškodninska shema za vlagatelje, določena v Direktivi 97/9, ne sme omejiti na kritje terjatev, ki se nanašajo na sredstva, ki jih ima investicijsko podjetje ali kreditna institucija, ki deluje kot taka, na računih, odprtih na ime vlagateljev.

81 Zato okoliščina, da se terjatve, kot so terjatve A. Anisimovienė in drugih ter A. Raišelisa, nanašajo na sredstva, ki niso na računih, odprtih na njihovo ime, temveč na računih, katerih imetnik je zadevna kreditna institucija, ne izključuje, da morajo biti krita z odškodninskimi shemami za vlagatelje, če so izpolnjeni drugi pogoji iz člena 2(2), drugi pododstavek, prva alinea, Direktive 97/9.

82 Glede na vse zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da so terjatve, kot so te v zadevah v glavni stvari, zajete z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9.

Direktiva 94/19 – sistemi zajamčenih vlog

83 V skladu z drugo uvodno izjavo Direktive 94/19 je cilj sistemov zajamčenih vlog iz te direktive zaščita posameznikov pred nerazpoložljivostjo vlog v kreditni instituciji. Cilj Direktive 94/19, kar zadeva uvedbo takih sistemov zajamčenih vlog, je, kot je navedeno v njeni prvi in četrti uvodni izjavi, varstvo vlagateljev in hkrati zagotovitev stabilnosti bančnega sistema s preprečitvijo množičnega dvigovanja bančnih vlog ne le v kreditni instituciji v težavah, temveč tudi v zdravih institucijah, zaradi izgube zaupanja javnosti v stabilnost tega sistema.

84 V tem okviru je v členu 1, točka 1, prva alinea, Direktive 94/19 določeno, da v tej direktivi „vloga“ pomeni kateri koli pozitivni saldo, ki je posledica sredstev, ostalih na računu, ali začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij in jih mora kreditna institucija vrniti po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih, ter kateri koli dolg, evidentiran s potrdilom, ki ga je izdala kreditna institucija.

85 V obravnavanem primeru je treba spomniti, da sredstva, ki jih zahtevajo A. Anisimovienė in drugi ter A. Raišelis – ko je nastopila nerazpoložljivost vlog banke Snoras – niso bila več na računih pri banki Snoras, katerih imetniki so bili ti posamezniki. Poleg tega bodoči vrednostni papirji, ki so jih vpisali in katerih izdajatelj bi morala biti ta kreditna institucija, v končni fazi niso bili izdani pred stečajem te institucije. Poleg tega so v zvezi s temi vrednostnimi papirji obveznice, obravnavane v zadevi C-109/16, „dolžniški vrednostni papirji“ iz člena 1, točka 1, Direktive 94/19, medtem ko so delnice, obravnavane v zadevi C-688/15, lastniški vrednostni papirji, za katere ta direktiva ne določa nikakršnega jamstva (glej sodbo z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi, C-76/15, EU:C:2016:975, točki 66 in 67).

86 V teh okoliščinah je treba ugotoviti samo, ali je terjatve, kot so terjatve teh posameznikov do banke Snoras, mogoče enačiti z drugo hipotezo „vlog“ iz člena 1, točka 1, Direktive 94/19, in sicer „pozitivni[m] saldo[m], ki je posledica […] začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij in jih mora kreditna institucija vrniti po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih“.

87 Iz besedila te določbe, razlaganega glede na cilje Direktive 94/19, kot so navedeni v točki 83 te sodbe, izhaja, da so s to hipotezo zajete terjatve do kreditne institucije, ki se nanašajo na sredstva vlagateljev, ki so vključena v eno ali več „običajnih bančnih transakcij“ in so v začasnem stanju v zvezi s temi transakcijami.

88 Kar zadeva, na prvem mestu, vprašanje, ali terjatve, kot so terjatve A. Anisimovienė in drugih ter A. Raišelisa do banke Snoras, zadevajo sredstva, ki so vključena v „običajne bančne transakcije“, je treba poudariti, da Direktiva 94/19 ne opredeljuje, kako je treba razumeti ta pojem, niti ne napotuje na nacionalna prava, kar zadeva njegov pomen.

89 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba pomen in obseg pojmov, ki jih pravo Unije nikakor ne opredeljuje, določiti glede na njihov običajni pomen v vsakdanjem jeziku, pri čemer je treba upoštevati okvir, v katerem se uporabljajo, in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del so (sodba z dne 20. decembra 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, točka 50 in navedena sodna praksa).

90 Običajni pomen pojma „običajne bančne transakcije“ so transakcije, ki jih kreditne institucije običajno izvajajo v okviru svojih dejavnosti.

91 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z opredelitvijo, ki jo z enakim besedilom podajata člen 1, točka 4, Direktive 94/19 in člen 4(1)(a) Direktive 2006/48 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij, značilna dejavnost takih institucij sprejemanje vlog ali drugih vračljivih sredstev od javnosti ter dajanje kreditov za svoj račun.

92 Pri tem ni sporno, da te institucije v povezavi s to dejavnostjo običajno izvajajo širok razpon dejavnosti, katerih seznam je zakonodajalec Unije podal v Prilogi I k tej zadnjenavedeni direktivi. Glede na to, da se tako Direktiva 94/19 kot Direktiva 2006/48 uporabljata za kreditne institucije in da imata skupne cilje, zlasti varstvo prihrankov in vlagateljev, je naštetje dejavnosti v tej prilogi upoštevno za razlago pojma „običajne bančne transakcije“ v smislu člena 1, točka 1, Direktive 94/19.

93 V točki 7 Priloge I k Direktivi 2006/48 so tako vsebovane transakcije za račun kreditne institucije ali za račun njenih strank med drugim s prenosljivimi vrednostnimi papirji, v točki 8 te priloge pa udeležba v izdaji vrednostnih papirjev in opravljanje s tem povezanih storitev. Poleg tega so v tej prilogi popolnoma v skladu z razlago v točki 55 te sodbe omenjene tudi „investicijske storitve in dejavnosti“, kot so opredeljene v Direktivi o trgih finančnih instrumentov.

94 Iz teh elementov izhaja, da vpis bodočih vrednostnih papirjev za račun svojih strank spada med transakcije, ki jih kreditne institucije običajno izvajajo v okviru svojih dejavnosti. Zato in glede na cilje Direktive 94/19, kot so navedeni v točki 83 te sodbe, je treba tako transakcijo opredeliti kot „običajno bančno transakcijo“ v smislu člena 1, točka 1, Direktive 94/19, ker jo kreditna institucija izvede, kot v zadevah v glavni stvari, s sredstvi svojih vlagateljev. Poleg tega in po analogiji z razlogi iz točk od 61 do 66 te sodbe je treba šteti, da okoliščina, da je kreditna institucija izdajatelj bodočih vrednostnih papirjev, ne vpliva na to opredelitev.

95 Na drugem mestu, glede vprašanja, ali gre pri transakcijah vpisa bodočih vrednostnih papirjev, ki se obravnava v zadevah v glavni stvari, za „začasno stanje“ v smislu člena 1, točka 1, Direktive 94/19, je treba ugotoviti, da so sredstva vlagateljev kreditne institucije, če so ta sredstva v okviru takih transakcij pred izdajo teh vrednostnih papirjev knjižena v breme bančnih računov teh vlagateljev in knjižena v dobro računov, odprtih na ime te institucije, kjer se hranijo v pričakovanju, da postanejo protidajatev za pridobitev teh vrednostnih papirjev, ko bodo izdani, dejansko v takem „začasnem stanju“.

96 Ob upoštevanju vseh zgornjih ugotovitev so terjatve, kot so te iz zadev v glavni stvari, zajete s sistemom zajamčenih vlog iz Direktive 94/19, ker gre za „pozitivni saldo, ki je posledica začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij“ v smislu člena 1, točka 1, te direktive.

97 Ta razlaga v zadevi C-688/15 ni vprašljiva zaradi okoliščine, da bančni račun, na katerem so sredstva, na katera se sklicujejo A. Anisimovienė in drugi, ni odprt pri banki Snoras ampak pri drugi kreditni instituciji. V okviru hipoteze „pozitivnega salda, ki je posledica začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij“, iz člena 1, točka 1, Direktive 94/19 namreč ni odločilno, kje je račun, na katerega je kreditna institucija nakazala sredstva v okviru običajnih bančnih transakcij.

98 Ta razlaga v zadevi C-109/16 ravno tako ni vprašljiva zaradi okoliščine, da je Republika Litva izkoristila možnost iz člena 7(2) Direktive 94/19 v povezavi s Prilogo I, točka 12, k tej direktivi, tako da je iz zajamčenih vlog izključila dolžniške vrednostne papirje, ki jih izdajo kreditne institucije. Ta izključitev namreč ni upoštevna v tej zadevi, v zvezi s katero je treba opozoriti, da ob stečaju banke Snoras zadevne obveznice niso bile izdane in jih A. Raišelis ni pridobil.

Sklepna ugotovitev

99 Glede na vse zgornje preudarke je treba na vprašanja od prvega do četrtega v zadevi C-688/15 ter na drugo, četrto in peto vprašanje v zadevi C-109/16 odgovoriti, da je treba določbe Direktive 97/9 in določbe Direktive 94/19 razlagati tako, da so terjatve, ki se nanašajo na sredstva, ki so bila knjižena v breme računov pri kreditni instituciji, katerih imetniki so bili posamezniki, in prenesena na račune, odprte na ime te institucije, iz naslova vpisa bodočih vrednostnih papirjev, katerih izdajatelj bi morala biti ta institucija, v okoliščinah, v katerih do izdaje teh vrednostnih papirjev v končni fazi ni prišlo zaradi stečaja te institucije, zajete tako z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9 kot s sistemi zajamčenih vlog iz Direktive 94/19.

Prvo del prvega vprašanja v zadevi C-109/16

100 S prvim delom prvega vprašanja v zadevi C-109/16, ki ga je treba obravnavati na drugem mestu, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(3) Direktive 97/9 razlagati tako, da v položaju, v katerem so terjatve zajete tako z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9 kot s sistemi zajamčenih vlog iz Direktive 94/19 in v katerem nacionalni zakonodajalec takih terjatev ni vključil v sistem iz ene ali druge od teh direktiv, sodišče, ki zadevo obravnava, na podlagi te določbe lahko samo določi ali mora samo določiti shemo, ki jo lahko koristijo imetniki teh terjatev.

101 V zvezi s tem iz člena 2(3) Direktive 97/9 izhaja, da če je v določeni državi članici terjatev zajeta tako z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz te direktive kot s sistemom zajamčenih vlog iz Direktive 94/19, mora ta država članica te terjatve usmeriti na shemo po eni ali drugi direktivi, tisti „za katero meni, da je primerna“. Poleg tega je v tej določbi določeno, da nobena terjatev na podlagi teh direktiv ni upravičena do odškodnine več kot enkrat.

102 Tako ta določba glede kategorij terjatev, ki kumulativno izpolnjujejo pogoje iz direktiv 94/19 in 97/9, ne vsebuje objektivnih meril za njihovo uvrstitev v shemo iz ene ali druge direktive, temveč posamezni državi članici prepušča, da o tem odloči.

103 Iz tega sledi, da se sodišče, ki zadevo obravnava, če bi ugotovilo, da terjatve, za katere se zahteva odškodnina, izpolnjujejo tako pogoje iz Direktive 94/19 kot pogoje iz Direktive 97/9 in da nacionalno pravo ne vsebuje pravila za uvrstitev takih terjatev v shemo iz ene ali druge direktive, ne sme opreti na člen 2(3) druge direktive, da bi samo določilo shemo, na podlagi katere morajo biti imetniki teh terjatev odškodovani.

104 V primeru, kakršen je ta iz prejšnje točke, v katerem imajo imetniki teh terjatev pravno podlago, da se sklicujejo na zaščito, ki jim jo zagotavljata tako Direktiva 94/19 kot Direktiva 97/9, vendar pa v skladu s členom 2(3) te druge direktive ne smejo prejeti dvojne odškodnine, je treba šteti, da so ti imetniki tisti, ki izberejo odškodnino po eni ali po drugi shemi, ki sta določeni v okviru prenosa teh direktiv.

105 Ob upoštevanju vseh zgornjih preudarkov je treba na prvi del prvega vprašanja v zadevi C-109/16 odgovoriti, da je treba člen 2(3) Direktive 97/9 razlagati tako, da v položaju, v katerem so terjatve zajete tako s sistemom zajamčenih vlog iz Direktive 94/19 kot z odškodninskimi shemami za vlagatelje, ki so določene z Direktivo 97/9, in v katerem nacionalni zakonodajalec takih terjatev ni usmeril na shemo po eni ali drugi od teh direktiv, sodišče, ki zadevo obravnava, na podlagi te določbe ne sme samo določiti sheme, ki jo lahko koristijo imetniki teh terjatev. Nasprotno, v takem primeru ti imetniki izberejo, po kateri od obeh shem, ki sta določeni v nacionalnem pravu zaradi izvajanja teh dveh direktiv, bodo prejeli odškodnino.

Drugi del prvega vprašanja in tretje vprašanje v zadevi C-109/16

106 Z drugim delom prvega vprašanja ter s tretjim vprašanjem v zadevi C-109/16, ki ju je treba obravnavati skupaj in nazadnje, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba po eni strani člen 1, točka 1, Direktive 94/19 ter po drugi strani člen 1, točka 4, in člen 2(2), drugi pododstavek, Direktive 97/9 razlagati tako, da se posamezniki nanje lahko sklicujejo pred nacionalnim sodiščem v utemeljitev odškodninskih zahtevkov proti javnemu podjetju, ki je v državi članici pristojno za sisteme zajamčenih vlog in odškodninske sheme za vlagatelje.

107 Na prvem mestu je Sodišče v sodbi z dne 25. junija 2015, Indėlių ir investicijų draudimas in Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2015:418, točka 58), razsodilo, da so določbe Direktive 97/9, ki se nanašajo na določitev sredstev in instrumentov, ki jih zajemajo odškodninske sheme, ki jih določa, vključno s členom 1, točka 4, in členom 2(2), drugi pododstavek, te direktive, dovolj jasne, natančne in brezpogojne, da se nanje lahko posamezniki neposredno sklicujejo pred nacionalnim sodiščem.

108 Enaka razlaga je potrebna glede člena 1, točka 1, Direktive 94/19. Ta določba namreč opredeljuje različne vrste „vlog“, ki so zajete s to direktivo, z vso jasnostjo, natančnostjo in nepogojnostjo, ki se zahteva za to, da se lahko neposredno uporabi v sporu pred nacionalnim sodiščem, in to zlasti glede na razlago, ki jo je v teh zadevah podalo Sodišče.

109 Na drugem mestu je treba opozoriti, da se posamezniki na brezpogojne in dovolj natančne določbe direktive lahko sklicujejo ne le zoper državo članico in vse njene organe uprave, temveč tudi zoper organe ali subjekte, ki se razlikujejo od posameznikov in jih je treba enačiti z državo, ker so pravne osebe javnega prava, ki so del države v širšem smislu, ali ker so pod oblastjo ali nadzorom javnega organa, ali ker jih je tak organ zadolžil za opravljanje nalog v javnem interesu in so jim bile za to dodeljene posebne pristojnosti (sodba z dne 10. oktobra 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:7455, točki 33 in 34).

110 V obravnavanem primeru je iz predložitvenih odločb v obeh zadevah v postopku v glavni stvari razvidno, da je v latvijskem pravu podjetje IID „državno podjetje“, torej pravna oseba javnega prava, tako da ga je mogoče takoj enačiti z državo za namene neposredne uporabe direktiv 94/19 in 97/9.

111 Glede na vse zgoraj navedene ugotovitve je treba na drugi del prvega vprašanja in na tretje vprašanje v zadevi C-109/16 odgovoriti, da je treba člen 1, točka 1, Direktive 94/19 ter člen 1, točka 4, in člen 2(2), drugi pododstavek, Direktive 97/9 razlagati tako, da se posamezniki nanje lahko sklicujejo pred nacionalnim sodiščem v utemeljitev odškodninskih zahtevkov proti javnemu podjetju, ki je v državi članici zadolženo za sisteme zajamčenih vlog in odškodninske sheme za vlagatelje.

Peto vprašanje v zadevi C-688/15

112 S petim vprašanjem v zadevi C-688/15 predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 94/19 razlagati tako, da lahko države članice prosto ukinejo jamčenje vlog za terjatve, ki načeloma niso zajete ne s to direktivo ne z Direktivo 97/9.

113 Ob upoštevanju odgovorov na zgoraj navedena vprašanja, na peto vprašanje v zadevi C-688/15 ni treba odgovoriti.

Stroški

114 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. **Določbe Direktive 97/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. marca 1997 o odškodninskih shemah za vlagatelje in določbe Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009, je treba razlagati tako, da so terjatve, ki se nanašajo na sredstva, ki so bila knjižena v breme računov pri kreditni instituciji, katerih imetniki so bili posamezniki, in prenesena na račune, odprte na ime te institucije, iz naslova vpisa bodočih vrednostnih papirjev, katerih izdajatelj bi morala biti ta institucija, v okoliščinah, v katerih do izdaje teh vrednostnih papirjev v končni fazi ni prišlo zaradi stečaja te institucije, zajete tako z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9 kot s sistemi zajamčenih vlog iz Direktive 94/19.**

2. **Člen 2(3) Direktive 97/9 je treba razlagati tako, da v položaju, v katerem so terjatve zajete tako s sistemom zajamčenih vlog iz Direktive 94/19 kot z odškodninskimi shemami za vlagatelje iz Direktive 97/9 in v katerem nacionalni zakonodajalec takih terjatev ni usmeril na shemo po eni ali drugi od teh direktiv, sodišče, ki zadevo obravnava, na podlagi te določbe ne sme samo določiti sheme, ki jo lahko koristijo imetniki teh terjatev. Nasprotno, v takem primeru ti imetniki izberejo, po kateri od obeh shem, ki sta določeni v nacionalnem pravu zaradi prenosa teh dveh direktiv, bodo prejeli odškodnino.**

3. **Člen 1, točka 1, Direktive 94/19, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/14, ter člen 1, točka 4, in člen 2(2), drugi pododstavek, Direktive 97/9 je treba razlagati tako, da se posamezniki nanje lahko sklicujejo pred nacionalnim sodiščem v utemeljitev odškodninskih zahtevkov proti javnemu podjetju, ki je v državi članici zadolženo za sisteme zajamčenih vlog in odškodninske sheme za vlagatelje.**

Podpisi